

יובל שנים להסתלקותו של מרן הגאון מטשעבין אשרי עין ראתה

בהזדמנויות רבות שח רבינו ראש הישיבה הגר"ש אויערבאך שליט"א, שהיה ממקורביו של מרן הרב מטשעבין זיע"א מימי חורפו ממש, זכרונות הוד מן השעות העילאיות ההם במחיצת רבינו שר התורה והיראה, עובדות ואמרות טהורות שרב כוחם לעורר את הלבבות • מעט מאותם פניני אורה לוקטו כאן, מזכרונות וכתבי תלמידים • לדובב שפתי "דובב מישרים"

אי"ש ימיני

מ ביתקטן, ברחוב אבן שפרוט שבשכונת שערי חסד, בקע אורו של גאון הגאונים, מרנא הרב מטשעבין, שהאיר את עיני ישראל בתורתו, בדור תקומת עולם התורה אחרי החורבן הגדול של ימי המלחמה העולמית. פעמים רבות נזכרות מפי רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול שליט"א השעות, המושגים וניצוצי הגדלות, שנראו בקיטונו של מרן הרב מטשעבין, ב"שערי חסד" דאז. חלק מהדברים, עשרות סיפורים, נדפסו בהרחבה בספר הזכרון למרן הרב מטשעבין 'שר התורה', משמיה דרבינו ראש הישיבה שליט"א, ודברים נוספים נשמעו במהלך השנים בשיחות כלליות ופרטיות, בהן האריך להפליג בגדולת מרן הרב מטשעבין ולהנחיל מוסר השכל מהליכותיו ואמרותיו זיע"א.

האי אילנא רברבא ותקיפא

במכתב עוז ודברי פתיחה לספר 'שר התורה', כתב רבינו ראש הישיבה שליט"א:

וזאת הברכה וההבטחה הגדולה אשר שמר עלינו שומר ישראל ית"ש, לקיים בנו ארזי הלבנון אדירי התורה זיע"א, ובין הנך אריותא, התנוסס בעוז יפעת תפארה, האי אילנא רברבא ותקיפא, הדרא דאי אפשר למיפרט בשפוזתא, הגאון שר התורה רבינו דב בעריש זצלה"ה, בעל 'דובב מישרים' מטשעבין, בנו של גאון עולם בעל 'כוכב מיעקב' זיע"א, דמות זוהר והוד מתפארת עטורת הזהב של גדולי וגאוני גליציה, אשר האירו עיני כל ישראל בתורתם וחכמתם ויראתם. ואפריון וכן ונועם יחודי לרב האי גאון זצלה"ה, אשר

עיקרו ונופו שתול כאמור בשלשלת גאוני גליציה, שתול על פלגי התורה והחסידות, אכן רוחב לבו ותבונתו הרקיעו שחקים ממעל חבל ואתר, כגאון לתפארת כל בית ישראל בכל מקום שהם, וביושר ובהירות שכלו, ובמשקולות הזהב של דעתו דעת תורה, ועם הזהירות והמתינות והחרדה למשמרת התורה והיהדות, בהשקפתה הצרופה והמוזקקה והנאמנה נתבצר נתרומם אל על כחד מיוחד, משתלב עם דרכי ויסודות

התורה מחדרי בית מדרשם ותורתם של עמודי העולם גאוני ליטא, זיע"א ועכ"א. ואכן עם ראשית הופעתו בארה"ק חדר אור תורתו וכבש ליבם של עולם התורה והישיבות, עם עולם החסידות, וחכמתו וכן נועם הליכותיו עד להפליא אשר לא יתואר, כבש ליבות כל בני ישראל. ואשרי עין ראתה הוד ואור פניו של האי גאון ישראל זצלה"ה, אשר גם הוא בעוד"ר ל"ע שתה מכוס

התרעלה, באבדן שני בניו הי"ד, גאוני התורה אשר היו עתידים להאיר פני תבל וכו', וגם בגדל השתתפות לבו בצערן של ישראל, ויחד עם זה ראינו את המידה הגדולה והדומיה של וידום אהרן, צהלתו ושמחתו בפניו ודאגתו בליבו, וכל ימי חייו מיום עמדו על דעתו ועם כל התהפוכות רח"ל, כולם שוים לטובה ולברכה, בהחיות העצומה והנעימה של הדביקות בתורה סלסלה ותרוממך, שמועסין אין לערנען

שמועס'ן אין לערנען (לשוחח ולפלאפלא בדברי תורה) בשמחה רבה ועצומה ובדבקות טוהר, והתלמידים חכמים וחכמי התורה ראו והשתוממו לגודל הבקיאות הנוראה בכל דברי תורה, גמ' ולשונות פירש"י והתורה והראשונים והפוסקים ואבזרייהו ואבזריי אבזרייהו, והחיבורים והתשובות מכל גאוני עולם, וניתן להאמר אשר מי שלא ראה כל זה לא ראה בקיאות מימיו, וגם יושר שכלו ובדירותו ומהירות תפסתו המבהילה, והחיות והשמחה הגדולה בשעשועי תורה, ועם כל זה הענוה הגדולה, וכידוע אשר אמר אמו"ר הגאון זצלה"ה, אשר עם פטירתו והסתלקותו של הגאון שה"ת ממשעבין במלה ענוה, זי"ע ועכ"א.

הלא כה דברי זעירא ולא מן חבריא אשר אך זכיתי לראות אור פניו זצלה"ה..."

לולא תורתך

סיפר ראש הישיבה שליט"א: "בעינינו ראינו איך כולו מציאות של תורה. הוא שהגיע אחרי החורבן הנורא, ושם היו לו שני בנים שהיו כבר בצעירותם גאונים מפורסמים, שהיו עשויים להיות גאוני הדור ממש (אחד מהם היה חתנו של הגאון רבי מנחם זעמבא הי"ד), ואמרו עליהם שהיו רק תורה, "נאר תורה", ושניהם נהרגו עם עוד בני המשפחה, ולא ראו אצלו כלום. כל כולו היה תמיד "לא פסק פומיה מגירסא", לא ניכר אצלו שום דבר. סיפרתי פעם, איך כשחיכו בביתו, וכשעדיין לא היה בביתו, הרבעעצן שלו, אם הבנים, הייתה קצת משיחה את הצער שלה, אך כשהיה נראה שהוא כבר צריך להגיע, מיד הפסיקה ואמרה: "מין הרב מגיע, אסור לדבר על זה", והוסיפה כי מן הרב מאד מקפיד שהיא מדברת על כך, משום שקיבל הכל באמונה שלימה וסבור שאין צריך לדבר על כך. זה היה בית מלא בשמחה, הוא תמיד חי כשהוא באמצע הלימוד, בין כשגלה

מהמלחמה לכוכרה וכשהגיע אח"כ לאה"ק, תמיד אין מיט'ן לערנען, תמיד אין מיט'ן לערנען... "תמיד באמצע הלימוד".

וכשנולד הנכד הראשון (בן לחתנו רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל), אחרי כל המבול שהיה, ונהיה חולה אחרי כמה ימים ונפטר ל"ע, נכנסו באמצע השיעור להודיע לו, וברמז סימנו לו על האסון, והוא, שמע כמו רגע, ואמר "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיניי", והמשיך את השיעור..."

"באחת הפעמים הנדירות שדיבר מרן על בניו הגאונים, סיפר בגדולתם והדגיש שהם - אף פעם לא התאוננו". והוסיף ראש הישיבה שזה היה פלא בעיניו, שמדגיש נקודה זו בבניו שהיו גאוני עולם ממש, ושמרן הרב מטשעבין ראה בזה שבח כה גדול שיש לציניו.

"כל התורה כולה בעל פה"

"כשנכנסתי פעם למרן הגרא"מ שך זצ"ל בערוב ימיו, התאונן בפני שראייתו נחלשה מאד והדבר מפריע מאד ללימודיו. כשאמרתי לו שגם אצל הגאון מטשעבין כשנחלשה ראייתו היו לומדים לפניו ומקריאים לו מהספרים, הגיב מיד: 'הטשעבינער רב הלא ידע את כל התורה כולה בעל פה!'"

מושכל ראשון

"פעם התבטא שהתשובות הכי טובות שהשיב בהלכה, היו התשובות שהתעוררו במוחו מיד עם קריאת השאלה!"

תשובות חשובות

סיפר רבינו ראש הישיבה ששמע ממרן שאמר בענוותנותו, כי בספרו שהודפס יש חלק מהתשובות שיש בהם "טל ילדות" (ייגלישע זאכען), וכי היה לו חלק שני מוכן לדפוס

הלב של כלל ישראל

בכנס שנערך בסוף זמן חורף תשע"ג, סיפר רבינו ראש הישיבה שליט"א:

"עמדתי בשעה שבאו לפני מרן הרב מטשעבין זצוק"ל, והגיעו אליו לבית המדרש כמה מהעוסקים, לספר לו שמדברים על דבר שכזה של גיוס בני הישיבות, ופניו המאירים נהפכו לבנים כסיד ההיכל ממש, הוא התחיל לדבר ובקושי שמעו, ואחר כך אמר בסערת נפשו ובכל חושו כשנפשו יצאה בדברו ממש, כי בני הישיבות הם לב היהדות, הם הלב של כלל ישראל, הישיבות הם לב היהדות, וכשרק מתקרבים אל הלב צריכים להרגיש פחד וחרדה נוראית, כאשר נוגעים בלב - הכל בסכנה".

ובו תשובות חשובות, הרבה מאשר בחלק הראשון, ואולם ציין כי פלא הוא עבורו, שאף שבדרך כלל הוא זוכר היטב את שלמד, הרי שדווקא את התשובות הללו אינו זוכר... כמו כן התאונן כי בכתביו שאבדו בסערת המלחמות, היה חיבור מוכן על צורת האותיות בכתבת סת"ם, והצטער שאינו יכול לשחזר את הספר.

מדבר בלימוד עם בחורים

סיפר רבינו רה"י שליט"א: "כשנוכחו תלמידי הישיבות בגאונותו וגדלותו האדירה בתורה וביראה, החלו רבים לעלות למעונו ולשוחח עמו בלימוד. ואמר לי מרן הרב באותה תקופה שיש לו הנאה מיוחדת לדבר בלימוד עם בחורים דווקא, כי אצלם הוא מרגיש שהם נבנים ומתעלים מכך".

עודם מדברים

סיפר רבינו רה"י שליט"א: "באחרית ימיו הגיע לבקרו בירושלים יהודי ישיש והחל לספר על שקידתו של מרן הרב מטשעבין בימי בחרותו, ומרן הרב סימן בידו לאות ביטול שלא יספר יותר ואכן לא המשיך, אמנם הספיק לספר כי לילה אחת הזדמן לעירם הג'ר יוסף פאנצער זצ"ל רבה של דרוהוביטש, שהיה עילוי וחרף נפלא מגאוני גליציה המפורסמים, ובערוב ימיו חיבר את הספר 'פרי יוסף' עמ"ס מכות, ומיד כשהגיע ניגש אליו רבינו והתחיל לדבר עמו בלימוד, וסיפר אותו זקן שכאשר קם בבוקר מצא שעודם מדברים בלימוד..."

התיר לנו לדבר בלימוד

"הייתי נכנס אליו רבות לדבר בלימוד, והיה מדבר בערבות וגישמאק נפלאים שלא שייכים לתיאור בשפת אנוש. פעם הזכיר בצחות דברי הגמרא (חולין ק"ט ב') אמרה ליה ילתא לרב נחמן, מכדי כל דאסר לן רחמנא, שרא לן כוותיה. אסר לן דמא שרא לן כבדא, חלב בהמה - חלב חיה, חזיר - מוחא דשיבוטא וכו', והוסיף מרן הרב על אותו משקל: 'אסר לנו לדבר דברים בטלים - התיר לנו לדבר בלימוד!'"

מלא וגדוש

הזכיר רבינו ראש הישיבה שליט"א בשם אביו מרן הגרש"ז זצוק"ל כי היה אומר ש"אנו בקיאים עד מפתנו של מרן הרב מטשעבין!", והוסיף רבינו ראש הישיבה שליט"א, כי מרן הרב מטשעבין "היה מלא

וגדוש פוסקים ואחרונים, אבל בכלי וירושלמי, רש"י ותוספות - היה ממש מבהיל על הרעיון!"

ריתחא דאורייתא

כך שח ראש הישיבה: "בהזדמנות סיפר לי מרן, שפעם כאשר שאל לבעל-בית אחד בטורנא מה נשמע בקלויז בטורנא (שהיה קלויז ידוע בלומדים הגדולים ובשקידה שהיתה בו), ואמר אותו יהודי שלומדים שם תורה לשמה, מרן הרב הגיב ואמר "אוי ווי..." (היינו מפני שהבין שהלימוד הוא משום שצריך ללמוד, וחסרה ה"ריתחא דאורייתא"). נענה על אתר רבינו ראש הישיבה שליט"א, שהיה מקרה שרבי ישראל סלנטר ראה את תלמידיו רבי נפתלי אמסטרדם ורבי איצל'ה בלאזער לומדים ואמר להם, "לומדים לשמה אבל איפה התורה..." וחיך מרן הרב מטשעבין ואמר שאכן התכוון לזה, והתבטא ש"רבי ישראל הבין טוב..."

תורה בשמחה

"אני זוכר כשהייתי בחור צעיר שהיו מגיעים לרב מטשעבין ז"ל והיו מספרים לו כל אחד את צרותיו, והוא היה משתתף בצערם ממש, והיה מחויר... אבל מיד כשהיה חוזר לתורה, זה נעשה בשמחה עצומה. כך מתקרבים לקב"ה".

למדתי את ה"נפש החיים"...

סיפר רבינו רה"י שליט"א: "שמעתי ממנו כהאי לישנא: 'איך האב דורך גילערנט דעם 'נפש החיים', און ס'איז האט מיר מחיה גיווען'. [למדתי את ה'נפש החיים' וזה החיה את נפשי]. דיבר בשבח הספר 'נפש החיים', רק שאמר להתפלא על מה שכתב (שער ד' פרק ב') על מה שביקש דוד המלך שתהילים יהיה כנגעים ואהלות, דלא מצינו אם נתקבלה התפילה, ואמר: 'צ"ע איך יתכן כזאת שלא נתקבלה תפילת דוד המלך ע"ה', אבל הוסיף להמתיק מיד בתוכ"ד דבדואי כוונת הנפה"ח בזה למען הרבות חיילים לשקידת התורה".

היו עושים מזה רעש

באחת השבתות, בעת סעודת השבת, הגיע שליח מביתו של מרן הרב מטשעבין זי"ע לביתו של ראש הישיבה שליט"א וביקש לשאול שו"ע או"ח חלק ב', עם ביאור האשל אברהם' מבוטאטש. כששמע ראש

הישיבה שליט"א את בקשתו, הגיב בחיך, "מן הסתם רוצה מרן הרב את הפסק של הבוטאטשר, וחידושו בענין לחם משנה, מה שפסק שגם מי שעדיין לא נטל ידיו, יכול לצאת ידי חובת לחם משנה מהמברך...". השליח שהביא את הספר המבוקש למרן הרב מטשעבין, חזר באוזניו על מה שאמר ראש הישיבה. נהנה מרן הרב מטשעבין שכיון ראש הישיבה למחשבתו, התפעל והגיב בחיך: "אצלנו (החסידים) היו עושים מסיפור כזה, רעש גדול, אות ומופת...". בהזדמנות נוספת, הביע מרן הרב מטשעבין זי"ע התפעלות והוטבו בעיניו הדברים כאשר הסתפק מה הדין בספק קלב"מ, וענהו רבינו ראש הישיבה שליט"א כי לכאורה ראיה היא מרש"י בב"ק לה. ד"ה ומנא ידעינן, שמשמע דרך אם יש חיוב מיתה יש פטור, וטען רבינו ראש הישיבה שליט"א כי כל זה הוא להו"א, כשלא ידענו את דברי תנא דבי חזקיה שגם בקלב"מ בשוגג יש פטור ממון, אך למסקנה הרי שגם אם אין מיתה בפועל, יש פטור וה"ה בספק קלב"מ. והעיד מי שהיה במקום, כי מרן הרב מטשעבין זי"ע הביע הנאתו הגדולה מן הדברים.

דחיל חטאין

"פעם אמר לי בתוך הדברים, כשיברתי עמו, כי היום יש סכנה ללכת ברחובות. כששאלתיו משום מה מסוכן, האם משום שמירת העיניים? השיב, שכוונתו שלא להיות מושפע מאנשים אחרים שמתנהגים שלא על פי התורה".

ח"ו לשנות בצורת ה'משנה ברורה'

"פעם בא אחד והציע להדפיס על גליון ה'משנה ברורה' ליקוט מדעת שאר האחרונים, ומרן הרב התנגד לכך באומרו ש'משנה ברורה' נתקבל כפוסק אחרון. ואמר אז שהוא מתנגד לכל שינוי בצורת ועריכת ה'משנה ברורה'".

חכם עדיף

סיפר רבינו ראש הישיבה שליט"א מה ששמע פעם ממרן זי"ע, על אחד הבחורים שלמד בטשעבין והיה מפורסם כתלמיד חכם, מחשובי תלמידי מרן הרב, שעסק תקופה ארוכה בלימוד חולין בעיון עם טור

נתנו להאמר נוצל"ה כ' הגאון ז"ל צענז' דפשוט דלא מיירי קרא צכלו חדשיו, אצל גם עיקר דינו דהגאון ז"ל אינו וכמ"ש"ג, וצילדוטי זכיתי לשמוע מפי גאון עוזנו צעל הדונצ ז"ל מטשעבין, ששמע הדברים הנ"ל צמי עלומיו, מפי הגאון העצום צעל הצית יצחק ז"ל, והוא ז"ל העיר לו, שזה תלוי צספיקת הפמ"ג, אי ספק מיתה פוטור ממון, ואני צעני אמרתי לפני הגאון ז"ל, שהדברים האלה כנר העלם הגאון הנ"ל על ספרו צית יצחק כנ"ל, וע"ש צענז' עמד צזה מנדון ספק מיתה אי פוטור ממון, וגם צעיקר צספיקת הפמ"ג היה לי פתחון פה לפני הגאון ז"ל ואכמ"ל, אשרי עין ראמה תפארת זוהר פנים מאירות דשירי כנסת הגדולה מדורות שלפנינו זכותם תגן עלינו].

מחשב שוב את הפסק ? ...!

יראת חטא

כמה פעמים קרה אצלו שיצא בשבת מהמקוה מבלי לטבול, כשהיו המים חמים, והקפיד לטבול רק בפורשין.

חבלה כמחיה

"באחת ההזדמנויות שאל השואל את מרן הרב מטשעבין, מה הדין ב"מחית עמלק" אם אדם לא יכול להרוג את העמלק ורק לפצוץ, האם יש בזה מצוה, והשיבו במקום מרש"י בפסחים סח. שם כתב רש"י כי "מיחוי קרביו של הקרבן, הוא נקיבה וחיבול כמו מחה תמחה" - הרי שבחבלה גם מקיימים את המצוה".

ישנם דברים שמסורים ל"מלמד" עצמו!

כך סיפר רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך שליט"א: "פעם נשלחתי ע"י כמה מלמדים לשאול כיצד עליהם להתייחס לעניין מסוים שאירע אצל תלמידיהם בשיעור.

בתחילה סירב מרן הרב מטשעבין להזדקק לשאלה, ואמר שאינו עונה בענינים אלו, אולם לבסוף הסביר ואמר, כי מלמד שמתעוררת אצלו שאלה לגבי תלמידיו, צריך לדעת שודאי כשמתעוררת שאלה, המושכל הראשון הוא לשאול את גדולי ישראל, אולם, ישנם דברים שמסורים למלמד עצמו, המכיר את טבעי תלמידיו ותכונותיהם, ובוה הוא מבין יותר מאחרים וצריך להחליט בעצמו, אדם שהוא המומחה בתחום שלו, הוא ה'רשכבה' ג' באותו ענין".

בהזדמנות, בדבריו בכנס מחנכים חזר רבינו ראש הישיבה שליט"א על

הדברים בתוקף ואמר לפני המנהלים והמחנכים:

"נמצאים כאן מנהלי מוסדות חינוך מנהלי ישיבות. מוטלת עליכם אחריות גדולה. יכול לבוא מנהל מוסד ולומר, זה לא קשור אלי, זה נושא ששייך רק לגדולי הדור. אך לא כן הדבר, יראה כל אחד בעצמו איזו אחריות מוטלת עליו, להיות עומד בפרץ, להיות מאלה השומרים על התורה, ולא ח"ו להיות חבר לאיש משחית. שמעתי פעם מהגאון מטשעבין זצ"ל, שלפעמים כל עסקן, וכל מנהל או ראש במקומו, הרי הוא רשכבה"ג של המוסד שלו, של המקום שלו. וכעין חייל בשדה הקרב, שבשעת מלחמה הוא הופך להיות הגנרל, זה שייך לכל אחד מכם במקומו, להיות 'אני בינה לי גבורה' להבין מה מוטל על כך המאזניים, לחוש שכל אחד יכול ח"ו להיות חבר לאיש משחית או להפך, להיות שותף במה שאנו אומרים ומתפללים בכל יום 'והאלילים כרות יכרותן', להיות העומד בפרץ. שכל אחד יחזק בעצמו את הבינה. להבין מה מופקד בידכם, לחיות באימה ובפחד כאשר מתעסקים בענין של חינוך, בכוללים ובישיבות, במוסדות חינוך שבהם כל פגיעה קטנה היא סכנה נוראית של ממש. מוטל על המנהלים להיות הגיבורים שעמודים בפרץ, לעמוד בעוז רוח ולא להתפתות לכל הפיתויים והלחצים, לדעת שתפקידנו להתבדל מהם בתכלית ההתבדלות, לשמור על תורה בטהרה, בלי שום שליטה וקשר למה שקורה בחוץ".

הגרעק"א

"פעם כשיברתי עמו בלימוד, הקשתי קושיא אלימתא על דבר המובא בחידושי רע"א. מרן הרב הסכים שהדברים לא מובנים, והדבר נגע מאוד לליבו, איך יתכן שיהיה כתוב כך ברע"א, וכששמע שדבר זה מופיע בספר ליקוטים מהגרע"א, נתישבה מעט דעתו, באמרו שאם כך יתכן שזה לא מהגרע"א עצמו".

המגיד

סיפר רבינו ראש הישיבה שליט"א כי רבינו זי"ע"א היה מדבר בהערצה עצומה על רבי שלמה קלוגר זצוק"ל, ועל בקיאותו המבהילה בכל חלקי התורה, והיה בקי עד למאוד בספריו, וידוע שכאשר הזכיר משהו מ"המגיד" כוונתו היתה לרבי שלמה שכונה המגיד על שום שהיה נקרא המגיד של בראד.

קב ונקי

סיפר רבינו ראש הישיבה שליט"א, כי פעם כאשר דיבר רבינו זיע"א והזכיר סברות מה'תבואות שור', האריך לדבר על גדולתו וגודל ספרו ומשנתו שהיא "קב ונקי", וציטט בבקיאות מבהילה ממקומות רבים מספרו.

קדושת תורתו של ה'קצות החושן'

מרגלא בפומיה דרבינו ראש הישיבה שליט"א לספר, כאשר מרן הרב מטשעבין היה מדבר עם התלמידים אודות הגאון בעל 'קצות החושן', היה מדבר בחרדת אלוקים על גאון עוזו וקדושת תורתו, והיה מרגלא בפומיה לספר בשם בעל 'דברי חיים' מצאנו, שהיה אומר מדוע זכה הקצוה"ח שספרו התפשט כל כך והפך ללחם חוקם של כל עמלי התורה.

לפני שסיפר מה השיב ה'דברי חיים', היה מרן הרב מטשעבין רגיל לומר בחדוותא: קודם כל, הסיבה היא, משום שהספר טוב מאוד... אחר כך היה ממשיך מה שה'דברי חיים' היה אומר ששמע מתלמידו שבתקופה שלמד אצלו שם ליבו שכל יום לפני השיעור היה בעל 'קצות החושן' יורד למרתף בית המדרש וסוגר עצמו, וכעבור זמן מה יצא לומר את השיעור, והשתוקק מאד לדעת מה עושה רבו במרתף, והחליט להתחבא שם. כשהגיע ה'קצות' לחדר סגר הדלת בעדו והחל אומר את הפסוק (תהלים נ', ט"ז) "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי", וכך חזר על הפסוק שוב ושוב בערך חצי שעה בפישוט ידים ורגלים ובבכיות גדולות, ורק אז יצא למסור את השיעור מתוך הרהורי תשובה.

"אור התורה של בעלי התוספות"

"סיפר שפעם דיבר ה'כוכב מיעקב' בענין הלכתי עם ה'דברי חיים', ונחלקו בהבנת איזה ענין, וה'דברי חיים' הראה לו תוס' מסוים, ממנו יש ראיה לדבריו, והשיב ה'כוכב מיעקב' שלדעתו אין זה הביאור בדברי התוס', והגיב ה'דברי חיים' שבעלי התוס' עצמם נתגלו אליו וביארו לו שזו הכוונה בדבריהם. וכשהסביר החווה באצבעו בתוס', תוך שהוא מסביר מה שמע מעלי התוס'. והשיב ה'כוכב מיעקב': 'לא בשמים היא'. כשיצא מחדרו של ה'דברי חיים' אמר למלווהו בהתפעלות: 'בשעת

הער האט געטיטלט מיט די פינגער אין תוס' האט מען געזען דעם אור התורה פון תוס' אויפן תוס' (בשעה שמרן הרבי עבר באצבעו על שורות התוס', ראו את אור התורה מסתובב על התוס')."

על הרבי מטשורטקוב זצ"ל

"התבטא פעם על רבי ישראל מטשורטקוב זצ"ל: ער איז געווען א לעבעדיקע קאפ אין לערנען! - היה לו ראש חי ובריא בלימוד."

מהי עשירות

"סיפר שאירע פעם ששואב המים ברימלוב 'מוישה דער וואסר טראגער' התעשר ונעשה גביר גדול, והמשיך לעשות חיל בעסקים עד שנהיה עשיר מופלג, ונעשה למושג אצל כל יהודי העיירה, שהרבו לדבר על עושרו. פעם ראה מרן הרב מטשעבין זי"ע את אביו בעת לימודו מתאמץ בלימודו, וכשהצליח להבין איזו סברא, ראה שהוא בשמחה גדולה, ושמעו אומר לעצמו: 'מהי העשירות של מושיה וואסר טראגער לעומת עושרי, שהצלחתי להבין סברא זו'."

"מודה על האמת"

סיפר פעם מרן הרב זי"ע לרבינו ראש הישיבה שליט"א, שכאשר היה אצל הגאון רבי יצחק שמעלקיש זצ"ל בעל 'בית יצחק', התפעל באופן מיוחד ממידת "מודה על האמת" שהיתה בו. וחזר רבינו ראש הישיבה שליט"א על הדברים בניגון שאמרם מרן הרב מטשעבין זי"ע, וסיפר רבינו כי בצעירותו התפעל מה השבח הגדול? והוסיף "נער הייתי וגם זקנתי, ואכן" הוסיף בניגונו של מרן הרב מטשעבין, "זהו שבח כה גדול!"

כוחו כארי

"סיפר מרן הרב מטשעבין שהיה בידו 'סמיכה' מה'בית יצחק' כי למרות שהכירו היטב, והמשפחות הכירו, הרי שלקבל ממנו סמיכה היה צריך להבחן בארוכה ובעומק רב, ולא היקל בזה כלל. וסיפר כי פעם הוא הראה לו 'משנה אחרונה' בסוגיה במקוואות שהיה בזה נפ"מ למעשה, והיה זה חידוש אצל ה'בית יצחק' שעמד משתומם, אך מיד התגבר והחל להביא ראיות מופלאות ממשניות ותוספות, ואז היה נראה כוחו הכביר והנורא בהיקף ובעומק הסוגיות, כך המשיך מרן הרב מטשעבין."

מתוך הסוגיה

"עוד סיפר מרן הרב מטשעבין זי"ע, כי ה'בית יצחק' היה רגיל במסירת השיעורים, לחשב בתוך כדי הלימוד את עומק הסוגיות, חוזר ולומד מתוך הגמרא, ובעלי הבתים היו קמים אחרי כמה דקות ואומרים שהוא רק חוזר על דברי הגמרא... וכך היה לומד עד שיורד לעומק הסוגיה..."

בית מלא ספרים

"סיפר פעם מרן הרב מטשעבין זי"ע על גדולת מחותנו רבי מנחם זמבא זצ"ל, חמיו של בנו רבי יודקל' הי"ד, ואמר שבהזדמנות הראה לו רבי מנחם (שנפטר די צעיר) חדר מלא וגדוש כתיבי ידות, עד שהיה מרן הרב כמשתומם איך הספיק כה הרבה לכתוב ולחדש."

צדקות וגאונות

אחרי פטירתו של חתן רבינו הגרב"ש שניאורסון זצוק"ל, סיפרו בני המשפחה לרבינו ראש הישיבה שליט"א, מה שסיפר רב"ש בשם מרן הרב מטשעבין זי"ע, כי אחי ה'חזון נחום' (שהיה מחותן עם משפחת בית הלוי) נפגש פעם באחת השמחות עם מרנא הגר"ח מבריסק, ישבו כמה ימים יחדיו, ואחרי זמן רב עוד היה ה'חזון נחום' שח מגודל צדקתו ויראתו של מרנא הגר"ח.

ושאל רבינו ראש הישיבה שליט"א: "ומדוע לא את הגאונות של הגר"ח?" והשיבו שכך שאל רב"ש את חותנו זצ"ל והשיבו מרן הרב זי"ע ש"גאונות הוא ראה גם אצל אביו ה'כוכב מיעקב'."

והוסיף רבינו ראש הישיבה שליט"א, שהלא מרן הרב מטשעבין עצמו, מפליג בהקדמה על צדקותו ויראתו הנוראה של אביו, ובודאי שלא היה לו חסר דבר ביראה, רק שהיה זה חידוש אצל ה'חזון נחום' שעם כל גאונותו הנוראה והמחודשת של מרנא הגר"ח מבריסק, היתה עם יראת חטא וירא הנוראה כל כך, ועל זה התפעל ושיבח כל כך.

גאוני גליציה

אמר רבינו ראש הישיבה שליט"א, כי סיפר פעם מרן הרב זי"ע שבדרך צחות היו אומרים על שלושת גאוני גליציה המפורסמים ה'מחזה אברהם', מהר"ש ענגיל (שציין ראש הישיבה כי מרן הגר"ח זצ"ל מזכירו בענין גרמא בחשמל בשבת) וה'אמרי

יושר' - רבי מאיר אריק, היו מבהילים בבקיאותם הנוראה, ואמרו בדרך צחות להפליג בהיקף של אותם גאוני עולם, כי ה'מחזה אברהם' יודע ש"ס מתוך דברי האחרונים (היינו שספריו מלאים בבקיאות מבהילה בכל ספרי האחרונים), מהר"ש ענגיל יודע ש"ס מהפוסקים (הפליא בתשובותיו בהיקף כל שיטות ודברי הפוסקים) וה'אמרי יושר' יודע ש"ס מהש"ס (היינו עמלו ועיונו בסוגיה במקומה).

וציין רבינו ראש הישיבה שליט"א כי אצל גאוני גליציה ברובם הבקיאות הגדולה היתה ממש מגירסא דינקאות, בגיל קטן הם היו בקיאים בש"ס.

בשבילו אני בטל!

"הייתי נוכח פעם כאשר דיברו עמו בענין מסוים והזכירו את מרן החזון"א, והגיב בהתרגשות גדולה מאוד: 'בשבילו אני בטל... בשבילו אני בטל... אינני מדבר כבר על תורתו, אלא על האדם עצמו!'"

יחלה עצמו עליו

סיפר ראש הישיבה: "באחד הימים, כשחלה אבי זצ"ל ואושפז בבית החולים, היה מרן הרב מטשעבין מתעניין במצבו בכל יום. היות וידעתי עד כמה חרד הוא לבריאות אבי, נכנסתי למסור לו את המצב. הוא התעניין וחקר אותי לפרטי פרטים, ובתוך הדברים אמר לי: 'אני דואג לבריאות אביך ודואג לשלומך כאילו היתה זו בעיה שלי...' לאחר הרהור קל, תיקן עצמו ואמר: 'כמעט כאילו היתה זו בעיה שלי...'".

פוסק הדור

"אמר לי פעם: 'אינני מפקפק על שום הוראה מהוראותיו של אביך. אני עצמי כשהיתה לי שאלה בעניני ביעור, ולא ידעתי מה לעשות, שאלתי את אביך וכך עשיתי'."

עונה גדולה מכולם

"סיפר על ענוותנותו של מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, שפעם נפגש עמו בעיר הקיט מארינבד ודיברו בלימוד. בתוך כדי דיבור ניגש אליהם אחד מרבני פולין ושאל על מה נסובה השיחה, וענה לו ר' אלחנן: אני אומר לו עתה שטיקל תורה, ואני מחכה לראות אם הוא מסכים לדברי... והיה מרן הרב מטשעבין משתומם ומשתאה נוכח ענוותנותו של רבי אלחנן וסרמן, ומהפשטות שבה אמר את הדברים."